

Бэс ыйын 21 күнэ – Ыһыах күнэ

Саха сириҥ ытыктабыллаах олохтоохторо уонна ыалдьыттар!

Барыгытын саха төрүт бырааһынньыгынан – Үрүҥ Тунах Ыһыагынан ис сүрэхпиттэн эсэрдэлиибин!

Саха норуота бу дүрүҥ ис хоһоонноох тэрээһини харыстаан, көтүөнэттэн көтүөнэбэ тиэрдэн, үгүс үйэлэри уһуордаан абылла.

Ыһыах күн саха килимэ үтүө үгэһи тутуһан сирбит-уолбут, дойдубут уйгулаах-быланнаах буоларын көрдөһөр, алыс эгээр Дуулаба күүстээхтэр, кус быһыйдар, тулхадыйбат тулуурдаахтар, бастыҥ олонхоһуттар, оһуохайдьыттар кэрэ талааннарынан айылҕалыын алтыһаллар. Сипиһилээн турар айылҕабыт биһизгэ дьылы туоруур сэмизин угар, эрчими эбэр.

Ыһыахпыт бүтүн дойду үрдүнэн ханна да суох кизиг далааһыннаах түһүлгэ буоларынан кизин туттуохтаахпыт. Бу Саха сириҥ бары олохтоохторун омугуттан, илбэлиттэн, бэлиитикэбэ сыһыанымтан тутулуга суох түмэр, сомоҕолуур дьоро күүмүт. Быһыл өрөспүүбүлүкэбэ биллэриллибит Сомоҕолууу сылыгар ити уһулчучу суолталаах.

Бүгүн олоххо уларытылылары киллэрип уонна сайдыы хайыскаларга дойду уонна өрөспүүбүлүкэ саҥа стратегияларыгар олобураппар. Биһиги иннибитигэр турар дьолун сорултары толорор, Саха сириҥ хас биридип олохтообун дьаһлаах, байылыат онорор кыах баарын бэлиэтиибин. Ол туһугар сомоҕолууох, күүһү-уоһу түмүх тустаахпыт!

Күндү дойдоттор!

Төрүмнээбиккит барыта туоллун, Ыһыах күнүн дьонгутум-сэргэбитин кытта түмсэн, көрсөн үөрүүлээхтик атаарыҥ! Барыгытыгар этэнгэ буолууну, дьолу-соргуну баҕарабыҥ!

Үрүҥ тунах Ыһыагынан!
Уруй-Айхал!

Айсен НИКОЛАЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.

БЭЛИЭ КҮННЭР

Бэс ыйын 21 күнэ – прозаик, тылбаасчыт, литэрэтииринэй кириитик Николай Николаевич Павлов – Тыаһыт төрөөбүтэ 115 сыла.

НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВИЧ ПАВЛОВ—ТЫАҤЫТ

Прозаик, тылбаасчыт, литэрэтииринэй кириитик, Саха Өрөспүүбүлүкэтин оскуолаларын үтүөлээх учуутала Николай Николаевич Павлов—Тыаһыт 1904 сыллаахха бэс ыйын 21 күнүгэр Ханалас улуугар төрөөбүтэ.

Ситэтэ суох үрдүк үөрэхтээх, Москвада философия, литэрэтиирэ уонна устуоруйа үнүстүүтүгэр үөрэммитэ. Икки төгүл репрессияга түбэһэ сылдьыбыта. Өрөспүүбүлүкэ комсомольскай хаһыатын эрдээксыйэтигэр литэрэтииринэй үлэһитинэн, Тыл уонна литэрэтиирэ научнай-чинчийэр үнүстүүтүгэр научнай үлэһитинэн, А. С. Пушкин аатынан өрөспүүбүлүкэтээби бибилиотэкаҕа библиограбынан, нуучча тылын уонна литэрэтиирэтин учууталынан үлэлээбитэ.

Чурапчыга 1953 сыллаахха районоҕа инспиэктэрдээбитэ, Хайахсыка, Чурапчы интэринээт-оскуолаларга нуучча тылын учууталынан үлэлээбитэ.

Саха литэрэтиирэтигэр 1924 сыллаахтан киирбитэ. Кэлсээннэри, учаркалары, фельетоннары, саха суруйааччыларын айымньыларын литэрэтииринэй-критическэй ыстатыйалары суруйара. Лев Толстой, Николай Островскай, Максим Горькай, Виктор Гюго, о. д. а. айымньыларын тылбаастаабыта. Икки туомнаах нуучча-саха тылдьытын ааптара. Кини саха норуотун өрөбүлүүсүгэ иннинээби олобун көрдөрөр „Кууһума“ романа, „Кыстаанык“ сэһэнэ ааҕааччы кизиг сэнээриитин ылбыта.

Николай Николаевич Павлов 1974 сыллаахха муус устар 7 күнүгэр олохтон туораабыта.

„Писатели земли олонхо“ (Як. 2000 г.), Сардана Ойунская „Абам сырдык аата“ (Дьок. 2003 с.) кинигэлэртэн.

Новости республики

Айсен Николаев возглавил рабочую группу Государственного совета РФ по вопросам развития Дальнего Востока

18 июня под председательством помощника Президента, секретаря Государственного совета Игоря Левитина состоялось первое заседание рабочей группы с участием сенаторов Совета Федерации, депутатов Государственной Думы, губернаторов дальневосточных регионов и их заместителей, представителей заинтересованных федеральных органов исполнительной власти, научных и экспертных организаций.

Концепцию структуры доклада рабочей группы представил Министр по развитию Дальнего Востока и Арктики Александр Козлов.

На заседании Президиума Госсовета по вопросам развития Дальнего Востока будут рассмотрены вопросы реализации в дальневосточных регионах мероприятий Национальной программы развития Дальнего Востока на период до 2025 года и на перспективу до 2035 года.

Напомним, Национальная программа разработана по поручению Президента России Владимира Путина по итогам четвертого Восточного экономического форума. В разработке концепции документа приняло участие более 150 тысяч граждан России. Больше всех предложений на сайт da2025.rf из субъектов, входящих состав ДФО, внесли жители Якутии. Также предложения внесены от региональных и федеральных органов государственной власти, общественных организаций и экспертного сообщества.

Проект Национальной программы развития Дальнего Востока, состоящий из трёх разделов – экономика, инфраструктура, социальный блок – 17 июня внесён на рассмотрение Правительства РФ.

«Программа должна объединить мероприятия уже принятых национальных проектов и государственных программ, долгосрочные отраслевые планы ведомств и инфраструктурных компаний, стратегии развития дальневосточных регионов с учётом возрастающей роли Дальнего Востока в экономике России. При этом она должна содержать

предметные задачи и измеримые показатели. Среди ключевых направлений – обеспечение опережающей динамики в социальной сфере, развитие экономики и науки», – отметил руководитель рабочей группы, член Государственного совета Российской Федерации, глава Якутии Айсен Николаев.

Сформирована редакционная группа, в которую вошли представители Якутии, Бурятии, Хабаровского, Приморского, Забайкальского краёв, Сахалинской, Магаданской и Амурской областей, Еврейской автономной области. Также в состав редакционной группы включены руководители Аналитического центра Правительства РФ, Агентства стратегических инициатив, Восточного центра государственного планирования». Кроме того, утверждён состав Секретариата по обеспечению деятельности рабочей группы по подготовке Президиума Государственного совета РФ.

Рабочей группой будет продолжена работа над проектом доклада, основные положения которого планируется обсудить на втором заседании рабочей группы в начале августа текущего года.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).
Фото пресс-службы Минвостокразвития России.

СААСКЫ ҮҮҮҮ ТҮМҮГЭ

Быйыл сааскы үүҥүгэ күн-дьыл туран бизэрэн, хаһаайыстыбалар тэрээһиннээхтик, таһаарылаахтык үлэлээн, кэмигэр, хаачыстыбалаахтык түмүктэннэ. Маныаха хаһаайыстыбалар, биирдилээн да дьон сана тизхиникэни атылаһыттар, үүҥүгэ туттуллар оборудованиеларын санардан иһэллэрэ орууллаах буолла.

Улуус үрдүнэн барыта 2455,9 гектарга үүҥүлүннэ. Итинтэн 492 гектарга бурдук—119 гектарга дьэһимиз, 373 гектарга эбис үүҥүлүннэ. Хортуоппуй 142 гектарга олордолунна. Аһаҕас халлаан аһыгар 26,8 гектарга, ол иһигэр 7,8 гектарга халпыыста, 6,5 гектарга субүөкүлэ, 8,5 гектарга моркуоп олордолунна. Сабыылаах сиргэ (теплица) 35000 кв. метрээрэ үүҥүлүннэ, ол иһигэр оҕурсу—18600 кв. метрээрэ, помидор—16400 кв. метрээрэ. Биир сыллаах оту 1458 гектарга үүҥүлүннэ, итинтэн 1182 гектара оҕо, 60 гектара сенажка, 216 гектара силлэскэ анаан.

Нэһиликтэринэн элбэх үүҥүлаахтарынан Болугур—720,5 гектар, Одьулуун—300 гектар, Сылан—277,9 гектар, Соловьев—260,6 гектар, Хоптоҕо—144 гектар, Алабар—129 гектар буолаллар.

Уопсай үүҥү изиниттэн тыа хаһаайыстыбатын производственной кэпэрэтииптэрэ 787 гектары, бааһынай хаһаайыстыбалар 1522 гектары, чааһынайдар 140, гектары, подсобнай хаһаайыстыбалар 6,6 гектары ыстылар. Бурдугу ТХПК-лар 787 гектарга, бааһынай хаһаайыстыбалар 150 гектарга, хортуоппуй ТХПК-лар 4,8 гектарга, бааһынай хаһаайыстыбалар 37 гектарга, чааһынайдар 17,5 гектарга ыстылар.

Элбэх изиннээх үүҥүлаах хаһаайыстыбаларынан „Мындабаайы“ ТХПК, „Чыаллара“ ТХПК, „Сана олох“ ТХПК, Уһун Күөл ЖСПК буолаллар. Бааһынай хаһаайыстыбалартан Алабартан, Н. Н. Лыткин, Арыылаахтан Н. Н. Борисов, Бахсыттан В. В. Местников, Болугуртан Д. Д. Павлов, Одьулуунтан М. П. Михайлов, Кытаанахтан Т. Г. Борисов, Мугудайтан А. С. Егоров, Мырылаттан А. М. Седалищев, В. С. Петров, Сылантан В. Д. Макаров, П. Д. Трофимов, С. С. Макаров, Н. С. Макаров, Төлөйтөн С. М. Толстоухов, Е. Г. Борисов, Хатылыттан В. Ф. Попов, Г. А. Захаров, Хайахсыттан О. В. Федотова, Хоптоҕоттон И. С. Сергеев, А. Е. Луковцев, Чакыртан И. Н. Неустроев, Н. И. Неустроев элбэх изиннээх ыстылар. Амма, Алабар, Дирин, Бахсы, Одьулуун, Сылан, Хадаар, Хатылы орто оҕулаһарын үөрэнээччилэрэ хортуоппуй, халпыыста, оҕурут аһын олортолар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

МАСТИТТАН СЭРЭНИН

Үүтү туттарыы сайынҥы сезонугар ыанар ынаҕа, билэрбит курдук, мастит ыарыта элбэхтик көстөр. Бу ыарыһан ынах төрүүн иннинэ уонна ыанар кэмигэр ыалдьар. Сүрүн биричиинэнэн сыһа ыаһын, куһаҕан усулуобуйага туруоруу, хаачыстыбата мөлхөх аһылыһан аһатыы, синньэ бааһырыта, сыһа уолларааһын буолар. Үксүн ынах төрөөбүтүн кэнниттэн ис уоргана ыалдьыт буоллаһына, синньэ истэһинэ уонна атын төрүү уорганнара ыарыдаһына, субклинической мастит көстөр, ол аата киһи харабар көстүбэт-биллибэт буолар, үүтэ мастикка бэрэбизкэлэннэһинэ, ыалдьытыһын билиэххэ сөл.

Ынах маститын 5 көрүннэ араараллар: серознай, катаральной, фибринознай, гнойнай, геморрагической. Бу этиллибит маститтар киһи харабар көстөр (клинически) буолаллар. Клинической мастит эмтэммэтэһинэ, ынах синньэ үлэлээбэт (атрофия) буолар. Ынах маститтаатыһына хаһаайыстыбага улахан хорумһуну аһалар, ол курдук сүрүннээн саамай хойуу, элбэх үүттээх ыанар ынах ыалдьар. Биир ынах сыллааһы бизэрэр үүтэ ортотунан 10-15 % кыччыыр. Сороҕор эмтэнниллэн баран, үтүөрбүт ынах үүтү бизэрэрэ кыччыан сөл.

Маститтааты ынах үүтүн улахан киһи, оҕо истэһинэ доруобуйатыгар кутталлаах. Патогеннай стафилококкаах үүтү истэһинэ пневмония, гастроэнтерит, нефрит, энтероколит курдук ыарыһарынан ыалдьыан сөл. Стафилококкаах токсиннаах үүтү ортоттаһына да, пастеризациялааһына да өлбөт. Маститтаах үүттэн бордууксуйа оһоһуллубут буоллаһына, стафилококкаах энтеротоксиннаах киһи сизтэһинэ сүһүрүүн

сөл. Патогеннай стрептококкаах үүтү истэһинэ, эндокардит, менингит, сана төрөөбүт оҕо стрептококкаах ангиһанан ыалдьар. Патогеннай кишечной палочкаах үүтү истэһинэ иһэ ыалдьар.

Сүөһү маститынан ыалдьыбатын туһуттан бу этиллибит быраабылалары тутуһаргытыгар:

1. Анал ыыр аппараатынан туһанар буоллаһытына, технологиятын сөлкө тутуһуохтааххыт.

2. Ыанар ынаҕа хас ыам иннинэ уонна ыам кэнниттэн санитарнай обработка оһоһуллуохтаах.

3. Ынах сүөһү үүтүгэ хаачыстыбалаах аһылыһан аһахтаах, ыраас усулуобуйага туруохтаах.

4. Ынах эмиэ быһыта барарын таһаарбат инниттэн үөн-көйүүр ыстаабатын диэн анал мааһынан сотуллуохтаах.

5. Ынаһы кэмигэр сөлкө уолларыллаахтаах, төрөөбүтүн үүтүгэйдик үүтүэйригэр кыһаныллаахтаах, ынаһы бэйэтин итиэннэ синньин ырааһын кичэйэн үүтүгэйдик көрүллүөхтээх.

6. Кыһынҥы өттүгэр тымныы кыраадыска таһырдыа тахсан уулуруугар ынах эмиэ үлүйбөтүн диэн анал бандаһы кэтэрдэргит ордук.

7. Ыйга биірде хас биірдии ыанар ынахытын олохтоох бэтэринээринэй исписалиискэ мастикка бэрэбизкэлэтиэхтээхит.

8. Маститтаах ынаһы тутатына бэтэринээринэй исписалиискэ көрдөрүллэр, эмтэтиллэр.

Саргылана ПЕРМЯКОВА, бэтэринээринэй быраас

ҮҮТ СОБОТУОПКАТЫН ЫАМ ЫҮҮҮҮНАН ТҮМҮГЭ

Нэһилиэк	Былаан	отчуоттанар ыйа, 2019 с.						тохсунньу - ыам ыйа 2019 сыл				
		ыам ыйа		(- +)	% -на	Закуп	2019 с. к	былаан	туолуута	(- +)	Закуп	2019 с.
		2019 с.	былаан			2018 с.	2018 с.				2018 с.	
Алабар	395	22,0	38,91	16,91	176,9	36,30	2,61	59,00	91,35	32,35	86,85	4,50
Бахсы	361	20,0	38,09	18,09	190,5	28,15	9,95	54,00	78,93	24,93	58,18	20,75
Болтоҕо	327	18,0	12,32	-5,68	68,5	6,81	5,51	48,00	21,05	-26,95	21,53	-0,48
Болугур	686	38,0	24,45	-13,55	64,3	24,28	0,17	102,00	74,52	-27,48	98,85	-24,33
Арыылаах	288	16,0	18,68	2,68	116,8	20,41	-1,73	43,00	47,45	4,45	42,78	4,67
Кытаанах	249	14,0	13,87	-0,13	99,1	11,76	2,11	37,00	28,86	-8,14	23,77	5,09
Мугудай	474	26,0	25,09	-0,91	96,5	27,12	-2,04	70,00	64,87	-5,13	71,90	-7,04
Одьулуун	711	39,0	39,49	0,49	101,3	31,09	8,40	105,00	82,57	-22,43	108,66	-26,09
Соловьев	522	29,0	55,83	26,83	192,5	50,02	5,82	78,00	121,35	43,35	112,99	8,36
Сылан	806	44,0	47,74	3,74	108,5	32,93	14,80	120,00	95,73	-24,27	98,28	-2,55
Төлөй	349	19,0	20,29	1,29	106,8	21,36	-1,07	51,00	55,21	4,21	55,51	-0,30
Хадаар	383	21,0	30,67	9,67	146,1	26,79	3,89	57,00	60,05	3,05	61,64	-1,59
Хатылы	399	22,0	21,75	-0,25	98,8	19,20	2,55	59,00	63,02	4,02	56,87	6,16
Хайахсыт	308	17,0	19,83	2,83	116,6	15,85	3,98	46,00	41,60	-4,40	34,09	7,51
Хоптоҕо	615	34,0	25,92	-8,08	76,2	19,17	6,75	91,00	60,37	-30,63	74,53	-14,16
Чакыр	461	25,0	35,56	10,56	142,3	38,43	-2,87	69,00	118,44	49,44	101,94	16,50
Чурапчы	293	16,0	10,58	-5,42	66,2	10,68	-0,10	43,00	26,55	-16,45	25,84	0,70
Улуус үрдүнэн	7627	420,0	479,08	59,08	114,1	420,35	58,73	1132,00	1131,907	-0,09	1134,221	-2,31

2019 сылга үүтү 7627 туоннаны соботуопкалаахтааххыт. Итинтэн бизс ыйга 1132 туоннаны соботуопкалаһыр былаан 1132 туонна эбит буоллаһына, 1131,9 туоннаны соботуопкалаан, олох кыранан толорботубут. Бу бизс ыйга 8 нэһилиэк былааннарын аһара толордулар. Ордук үүтүгэйдик Соловьев, Чакыр, Алабар, Бахсы нэһиликтэрэ үлэлээтилэр.

Ыам ыйыгар 420 туонна үүт ыаныгар былааннааһа 479 туоннанан, 114,1 бырыһыан толорулунна. Барыта 10 нэһилиэк былааннарын аһара толордулар. Үүтүгэйдик үлэлээхтэринэн былааннарын 192,5 бырыһыан толорбут Соловьев, 190,5 бырыһыан толорбут Бахсы, 176,9 бырыһыан толорбут Алабар, 146,1 бырыһыан көрдөрүүлээх Хадаар, 142,3 бырыһыан ситиспит Чакыр нэһиликтэрэ буоллулар. 64,3 бырыһыан көрдөрүүлээх Болугур, 66,2 бырыһыан көрдөрүүлээх Чурапчы, 68,5 бырыһыан ыаһыт Болтоҕо, 76,2 бырыһыаннаах Хоптоҕо нэһиликтэрэ мөлхөтүк үлэлээтилэр.

Быйыл мэччирэн үүнүүтэ үүтүгэйдик. Сайылыкка кэмигэр табыстылар. Сүөһү мэччирэгэр олус табыгастаах күннэр тураллар. Маны таһа туһанан улуус үрдүнэн ыам ыйыгар үүтү соботуопкалааһын былаана аһара туолла, сыл анаардааһы былаан туоннаны кыайбатынан эрэ толорботулар. Бу күннэргэ эмиэ үрдүк ыамы ыларга табыгастаах күннэр тураллар. Ылбыт тэһими ыһыктыбака, үрүк илгэни үрүлүүчү ыан, былааны толорор сорук турар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ДУОЛАН

Эр дьонно аналлаах сыһары

Младшай сержант Герман Попов:

“Ийэлэр уолаттаргытын аармыйаҕа ыытаргытыттан куттаныман!”

“Сылтан сыл ыччат хантыраагынан сулууспалы барара элбээтэ. Ону тэнэ сулууспалы барааһын ирдэбилэ даҕаны үрдээтэ, сана уларыһылар даҕаны киирдилэр.” – дээн Таатта уонна Чурапчы улуустарын байыаннай хамыссарыйаатын хамыһаара, подполковник Николай Михайлович Андреевы кытары бу сааскы кэпсэтибин санаан кэлэбин.

Чахчы даҕаны уол оҕо барахсан бу орто туруу-бараан дойдуга төрөөн-үөскээн баран, Ийэ дойдуга иһэ – Арассыйа сөбүлэниилээх күүстэрин ортолоругар аармыйаҕа сулууспалаан кэлиитэ буолар. Дьон-сэргэ ортолугар аармыйа туһунан омсолоох араас сурахтар, номохтор, кэпсэллэр бааллар. Ол сүрүн төрүөттэринэн ааспыт араас дьайыылаах кэмнэр сабыдыаллара, оччотообу тутул мөкү быһыылара, ханчык чааска түбэспиккинэн, итинэн киһи бэйэтэ эмиз онно хайдах тутта-хапта сылдьара эмиз киирэр этэ. Билигин даҕаны сокуоннай саастарын тусбут уолаттар аармыйаҕа ынырыы бэбиэскэлэрин тутан баран, онтон чаһыан, араастаан “куотуналлара” бэйэтэ эмиз кээкэ биричиинэлэрдээбэ саарбаҕа суох. Сорох дьон аармыйа туһунан истихтэрин даҕаны бабарбаттар, сорохтор үөрэх-билии өттүгэр тардыһыылара эбэтэр доробуйаларынан хааччактанан сыһыйаллар түгэннэрэ үгүс.

Оттон бүгүн кэпсэтэр киһим, бэйэтин кэмгэр бэбиэскэни тутан, аармыйа олобун этинэн-хаанынан билэн, ону аһан сулууспалы салбаан, 7 сыл хантыраагынан сулууспалаан кэлбит, бэйэбит Чурапчыбыт нэһилиэгин уола Герман Попов буолар.

Тута хантыраагынан сулууспалы барбыт киһи буолбатахпын

Табаарыстарбар байыаннай хамыссарыйааттан бэбиэскэ кэлэр этэ. Ол иһин бэйэм баҕабынан тийэн, манныабы байыаннайдары учуоттуур хамыһыйа остуолугар тийэн,

бэбиэскэни хайдах тутуохха сөбүн туһунан туоһулаһтым. Ити кэннэ байыаннай хамыһыйаны барытын аһан, сотору кэминэн Хабаровскай уобалас Князе-Волконское байыаннай городокка 6 ый байыаннай үөрэххэ сылдьыбытым. Салгыы Владивосток куоракка бэйэтигэр муора пехотатын десантнай-штурмовой ротаҕа (ДШР) сулууспалаабытым. Онно 5 ый кэнииттэн хантыраагы баттаспытым, хамандырым даҕаны “хаал да хаал” дээн бэйэтинэн ынырбыта, миигин кытары эбии 12 уол хантыраагы баттаан, салгыы сулууспалы хаалбыппыт.

Сэттэ сыл хантыраагынан сулууспа

Хантыраагым болдьоҕо бүтэн, дойдубар Чурапчыга син-биир төттөрү эргиллэн кэллим. Билигин көннөрү толкуйдана сылдьабын, туох даҕаны сөптөөх үлэни булбатахпына, төттөрү төннөр буоллабым. Барабын диір түгэммэр төттөрү ылаллар.

Хамнаспытын уһалпакка-кэнэллээк, ый айы кэмтиттэн-кэмгэр төлүүлэр. Сылын аастабын айы хамнаһын өссө үрдүүргэ дылы буолар. Маннай оччолорго 18 тыһыынчаны аахсар этим, ол кэннэ бу кэпсэхтэр дээр оротунан 50 тыһыынчага тийэ улааппыта. Младшай сержант званилаах кэллим. Маннай наводчик-оператор дуоһунаһыгар сылдьыбытым, онтон механигынан, сыл аһаара буолан баран, старшай механигынан анаммытым. Срочнай сулууспаҕа кэлээччилэргэ исписалиис курдук ананан кинилэри үөрэтэrim. Уопсай өйдөбүлү биэрэр сорок турара.

Билинни аармыйа бэрээдэгэ

Куһаҥан өрүт дээн суох. Онно киһи киһини тарбаһынан даҕаны тыыппат бэрээдэгэ турар. Саллаат саллааты кырбыыр түгэнигэр дисциплинарнай батальонна түбэлэр, оттон хантыраагынан сулууспалы саллаат охсор-тэбэр түгэнигэр холубунай дыала тэриллэр. Инньэ тынан бэйэ-бэйэҕэ сыһыан үчүгэй, сарсыарда айы саллааттар эттэрин-сииннэрин (тепесный осмотр) бэрэбиэркэтир көрүү ытыллар, оннооҕор температураларын кытары мээрэйдииллэр. Ирдэбил сылтан-сыл улаатан, саллааттарга сыһыан эмиз оннук болгомтолоох буолан иһэр. Холбоур, саллаат туохха эмэ эчэйэн, этэ-сиинэ бааһылар, көбөрөр түгэнигэр тута бэрэбиэркэ ытыллар.

Ийэлэргэ сүбэм

Уолаттаргытын аармыйаҕа сулууспалы ыытаргытыттан олох куттаныман! Төлөпүүнүнэн зрий да зрий буолуман, аны төлөпүүн көнүллэммэт буолан турар, төлөпүүннээх тутуллубут саллаат кытаанахтык нахаастанар. Ас-үөл чааһа олус үчүгэй! Ынах арытытын,

суогу хото биэрэллэр. Рис, гречка, кофе, о.д.а. ас арааһа барыта баар. Кыһынын сыа биэрэллэр, бырааһынныктарга кэтилизт, фрукта арааһын, кэмпиэт сизтэллэр. Байыаннай пуорма билигин саналы көрүннээх буолан турар. полигонна барагларыгар атын сөптөөх таһаһы кэтэллэр, дьарыкка туспа ыспартыбынай пуорма көрүллэр, кэниилэригэр ротата эбэтэр взводун нүөмэрэ, отделенията суруллар. Онон киһи долгуура туох даҕаны суох.

Эбэн эттэххэ

Хантыраагы баттаһарга Оборона министиэристибэтин аатыгар рапорт суруйабын, ити кэнииттэн ВВК-а ааһабын, боростуойдуу эттэххэ, доробуйабын бэрэбиэркэлэтэбин, психологы кытары кэпсэтэбин. Хантыраагынан сулууспа кэмгэр уоллуканы сыл айы көтүлпээк биэрэллэр, 7 сыл тухары Чурапчыга сэттэтэ кэлэн барбытым. Сөмөлүөтүнэн кэлэр-барар айанын төлөбүрүн уйуналлар. 2013 сылтан уоллукка харчыта дээн көрүллүбэт буолбута, ол оннугар хамнаһын кэлэр. Дьиа-уот чааһын этэр буоллаха, атын сирдэргэ хайдабын билбэтим, Владивосток куорат төгүрүчү байыаннай городок буолан, таларга быыбар элбээбэ. Казармаҕа олоруоххун баҕарар буоллаххына, казармаҕа олоробун эбэтэр куоракка дьиа дуу, кэртира дуу куортамнаһаххын сөп. Өскөтүн куортамныыр буоллаххына, эбии докумуону хомуйсан, рапорт киллэрдэххинэ хамнасар эбии 3600 тыһыынчаны төлүүлэр. Оболгох-уруулаах дьонно усулуобуйаны олох үчүгэйдик тэрийэллэр, оҕолор уһуйааннарга усчарата суох киирэллэр. Кыбартыралары күрэхтэһиилэргэ, холобур, “Танковый биатлон” кыайылаахтарыгар быһалы биэрэллэр. Мин итинник күрэхтэһиилэргэ кыттыбатабым буолан баран, өрөмүүннээччи быһытынан барса сылдьыбыттаабым. Сулууспам кэмгэр үгүс саха уолаттара кэлэн барбыттара, бииргэ төрөбүт быраатым кытары сулууспалаабыта.

Кэпсэттэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Дьикти да кизнэ буолбут... Манньк күһүнгү уу нуурал, чуумпу кизнэлэри Мичийэ хайа да дьыл кэминээбэр ордорор. Өссө бу ураты көстүүнү кизгэтэн, сып-сырдык маннайгы, көбүөрүннүк хаар бөдөн кыырпахтарынан мэник тыалга дэйбиридэнэ уйдара, куорат уулуссаларын үрдүк лаампаларын уотугар күлүмүрдүү сыыйыллан, аргыый абай намыын-намыыннык наскыйан, килбик кыыстыы набыллан, сири-дойдуну үллүктүү бүрүйэрэ көрүөхтэн эриэккэс.

Арай Мичийэ Ленин болуоссатын унуордаан, үгүс киһи тобуоруспут автобус тохтобулугар чугаһаан иһэн, дьон аалыннаһар, кэлэр-барар, күүгэн кэпсэтиилэрин быһыгар, эдэр киһи сөҥ куолаһынан күлэн лаһыгыратарын иһиттэ. Иһиттэ уонна ахбарда... Тохтоонтурда. Сир-дойду силбиһэн, айдаан, күйгөр намыраан. Орто туруу дойдуга бу соботоох эр киһи эрчимнээх, дьоллоох күлүүтэ эрэ хаалла. Мичийэ биллэ. Ити, ити... мин киһим. Сэрэйбитим курдук... Баар, баар эбит... Салгыы тугу гыныан билбэккэ, кыыс таалан, дөйбүт киһи курдук чочумча турда. Онтон тобо эбитэ буолла, күлүү иһиллибит сиригэр диэки эрчимнээхтик хардыылаата.

Тохтобул кэннигэр борук-сорукка үс уол кэпсэтэ тураллар эбит. Иккитэ кыра собус унуохтаахтар, оттон үһүстэрэ дарабар сарыннаах үһүн уол. Мичийэ хараҕа икки кыра киһини унуордаан, чопчу үһүн уолу сыныһан көрдө. Кырдьык, күлүүк уол — үһүннэра эбит. Сототун аһарар хара дыраап сонноох, сизэрэй кизпкэлээх. Соно тобо эрэ нэлэикэй, халлаан күөбэ ырбаахыта ирбэнныктэнэн көстөр. Бэйэтэ хара бараан сирэйдээх, кэтит муруннаах, хойуу хаастаах, үмүрүк уостаах, кэнэс собус чоһул хара харахтаах эбит «Наһаа да билэр, чугас киһим, мин киһим» диэн ураты, мээһэ киһи дэбигис өйдөөбөт изиитигэр хам куустарда. Аттыларыгар тийэн, чугаһаан ойоболуу турда. Уолаттар бараары гыммыт курдук тохтобул аннараа өттүн диэки биир-биир батыһыһан хаамтылар. «Чэ, синэ биир... билигин эбэтэр суох» диэн баран, кыыс кэннилэриттэн экирэтэн, уолаттарга чугаһаата. Сүрээс сүр күүскэ мөбүл гына-гына тэбизлээн, чэчэгэйгэр тийэ олус күүскэ тохтоло суох тонсуйда. Атабар аат эрэ харата уйунан, салыбыраан-илибирээн нэһиилэ дугунарын кыатана-кыатана, уолаттары ситэн кэллэ. Кыыстан, сирэйдэрин таба көрбөккө да кэннилэриттэн улахан собулук:

— Дорсоболорун, университетка хайдах барабын? — диэтэ. Саната жөй салгыһа сатыылаан тахсыбытын эрэ кэннэ, мээһэ улахан толкуйа суогу ыйылпытыттан бэйэтэ да соһуйда, эмиз да сонньуйда.

Уолаттар бары биир киһи курдук тэбис-тэннэ эргиллэн, эдэр кыыс кинилэргэ чуо-бааччы кэлэн чугаһабытыттан сэгэс гына түстүлэр.

— Хайа, бачча кизнэ университетка тугу гына бардын, кыысчаан? — диэн тутта бастагынан «киһи» киһитэ хардары ыйытта.

— Сэргэлээххэ бараарыбын... дьүөгэбэр, — диэтэ Мичийэ уонна кыыстан умса көрдө.

— Биһиги эмиз уопсайга баран иһэбит ээ, эн биһигини кытта барыс, — диэтэ кыра уолтан биирдэстэрэ.

ДЫИН ТАПТАЛ

— Мин эйигин ханна эрэ көрбүт курдукпун ээ, — дии-дии үһүн уол күлэн, манан тиистэрэ кэчигирэстилэр.

Кыыс ордук ити тыллартан олус симиттиннэ. Тоҕо эрэ, харытыттан харбалпыт уоруйах курдук сананна. «Билбит-билбит миигин, мин тугу саныырбын» дии санаата уонна уол ити тылларын истибэтэх курдук туттан, имэ кэйэ кыыһан, туора хайыста.

Оттон уолаттар кэрэ аҥаар аргыстанан, тутта үһүн аймана, күйгөрө түстүлэр. Өрүсүһэ былаастаан 5-с нүөмүрдээх автобус сырыыта сөччото суоһун, кэлбэти кэтэһэн кэлтэй буолбуттарын, бу хаар түһэн халтараан буолан эрэрин эһин туһунан үгүһү-элбэһи кэпсээн, айахтара хам буолбакка истилэр. Мичийэ ол тухары санарбат. Хайдах эрэ манньк олунатык, уолаттарга бэйэтинэн сыналаммытын, туора кыыһы сиилиир кэриэтэ, иһигэр мөбүттэ истэ. Ол эрэри эмиз да барыта түүл-бит курдук, аттыгар кини... кини... баар. Дьикти нарын изиий тыынын-быарын хаайан, ыга ытарчалыы кууһар. Аны аттыларыгар сэргэстэһэ хаамыаһын тротуар олус кыараҕас буолан бизрдэ. Ол иһин кэннилэриттэн муммут кус оһотун курдук батыһарга эрэ тийдэ.

Син сүүсчэкэ мизтэрэни барааттарын кытта үһүн уол эргиллэ бизрдэ.

— Ээ арба даҕаны, аатын ким диэний? — диэтэ, тохтоон туран хап-хара харахтарынан уун-утары эпизт эрэйэн, чоһулуччу көрдө.

Мичийэ эмискэ төбөҥө оһуустарбытты олунатык, кип-киэн харахтарынан чыпчылыыбакка да, мунунан көрдө.

— Мин даа? Мин... мин Мичийэ диэммин, — диэн баран, эмиз умса көрдө.

Уол үөрэн, эмиз манан тиистэрэ кэчигирэстилэр.

— Ээ сөл, оттон мин Данил диэммин, — диэн баран илиитин уунна. Кыыс хап-сабар уҥа ытыһын бизрэ оһуста. Уол сып-сылаас илиитинэн кыыс тонон бөдүөрбүт ытыһын сэрэнэн ыга тутта. Мичийэ хас биірдии этин сааһа аһыллан, уокка оһуустарбыт киһилии дьырылаата, хаһан да билбэтэх дьикти изиитэ этин-сиинин бүүс-бүтүннүү курдат сүүрэлээтэ. «Били, аны хайа эрэ киһиэхэ курдук унаары гынным дуу, сах» диэх курдук санаа

күлүм гынан ааста.

— Тыый, тонмукун абай дии, бу үтүлүгүн, бэрчээккэн ханнаһый? — дии-дии, тутта улахан икки чэрдээх ытыһынан ылан, кыыс нарын илиилэрин сып-сылаас тыынынан үрдэ.

— Ээ, сизптээхпин ээ. Үтүлүкпүн дьизбэр хаалларан кэбиспиһин, — диэтэ кыыс буруйдаммыйтыы биитэр соруйан аһыннараары дуу.

Бу икки ардыгар Данил икки табаарыстара кинилэртэн ыраата тэйэн иһэн, дьонноро тохтоон туралларын көрөн, аймана-аймана эргиллэн кэлэн, кыыһы тула төгүрүччү турунан кэбистилэр. Эмиз бары үөрэ-көтө хаттаан билистилэр. Ким ханна үөрэнэрин чопчуластылар. Уолаттар үһүн историко-юридической факультетка 5-с кууруска үөрэнэллэр эбит. Мичийэ эмиз син уоскуйа быһыытынан, быһыл медицинскэй үнүстүүтү бүтэрэн, окулист быраас буолан, куорат 3-с нүөмүрдээх поликлиникатыгар үлэлиирин туһунан тутта аһаҕастык кэпсээн бизрдэ.

* * *

Бу күнтэн саҕалаан Мичийэлээх Данил истин сыһыаннара саҕаламмыта. Эдэр дьон олус дьиктитик сөп түбэһиспиттэрэ. Ааһар кинигэлэрэ, олоһу көрүүлэрэ, успуорка интэриэстэрэ, аһыыр аһылыктара кытта биірэ, икки нарын изиийгэ куустарбыт дьону олус сөхтөрбүтэ. Хас күн аайы көрүстэллэр да, син - биір бэйэ-бэйэлэригэр сана, сонун арыһыны онорон, онтон оһолуу үөрэн, дуоһуйар буолан испиттэрэ. Ыраас тыынар салгын тийбэтин кэриэтэ, аһыйах да кэмнэ сүтэристэхтэринэ, суохтууларын билинэн барбыттара. «Урут кинитэ суох хайдах олоһуппунуй» диэх айылаах курус, санныар санаа хам кууһарын иккиэн биірдиһ өйдөөбүттэрэ. Сып-сырдык, ып-ыраас таптал икки эдэр киһини хайа да сирдэриттэн хонностубат гына хам силимнээбитэ.

Урут өссө оһуолаҕа үөрэнэ сылдьан, Мичийэ өйүгэр таптыыр киһитин онорон көрөр идэлэммитэ. Атын кыргыттар курдук уулусса да мээрэйдиири, үнүкүгэ да сылдыары сэнээрбэт этэ. Александр Грин Ассоль диэн кэрэчээнэтин курдук, хаһан эрэ кини

олоһор соботоох анала хайаан да кэлэрин итэҕэйэрэ. Устудьуоннуур кэмнэригэр уопсайга олорон эрэ, дьүөгэлэрин кытта кэпсэттэһинэ, тоҕо эрэ бары кинини күлүү гыналлара.

«Тыый бу да кыыс! Эн улуу кырасаабысса курдук сананаһын дуо? Ыал, балаһан аайы баар кыыскын. Саатар унуоххунан да кыран бэрт уонна кэлэн онно суоһу дойдохтуугун. Саатар эдэр сааска кэргэнэ да суох оһолонон хаал. Үчүгэй уол талба табаар, сып-сылаас бэрэски курдук түргэнни бүтэр. Устудьуоннуур эрэ кэмнэ эргэ барар ордук» дииллэрин истибэтэҕэ. Кыыс «кэргэн тахсар аналым син-биір ханна эрэ баар, мин кинини тутта билиэһим» диэтэһинэ сонньуйан, бастарын быһа илгистэллэрэ. «Олоххо суох ыра санааһын кытта кырдыа барбыт кыыскынан хоруоптанарын буолуо» диэн оннооһор холустук үгэргииллэригэр наадыбат этэ. Манна эбии үтүктүспүт курдук кыргыттар үһүс куурустан саҕалаан бары биір-биір эргэ барбыттара, сорохтор ийэ буолар дьолун бэлиэр билэ охсубуттара. Бу да кэмнэргэ Мичийэ санаатын түһэрбэҕэ. Бэл, ийэтэ: «Биіргэ үөрэммит кыргыттарын, дьүөгэлэрин бары эргэ бардылар, эн хаһан сыа сизтэн, сизэн минньигэс сытын бэлэхтиһин», — да диэбитигэр ымыттыбатаҕа. Ол курдук кини бэйэтин ыра санаатыгар, олоххо көрсүөхтээх аналыгар бигэ эрэнэр күүһэ модун этэ.

Бу уулуссаҕа билсиһии кэннэ, Мичийэлээх Данил үс сыл ыкса чугаһыһан, эн-мин дэһэн, ыкса доһордоһон эрэ баран, алаһа дьизлэрин тэриммиттэрэ, улахан урууну тэрийэн, бар дьоннорун үөрдүбүттэрэ. Утуу-субуу икки кыыс, биір уол оһолонон, Амма оройуонугар дьон-сэргэ холобуругар сылдьар, биір тумус туттар, биллэр-көстөр дьоһун-мааны ыал буолан сириздйибиттэрэ. Арай, Мичийэни оччолорго сиһилээбит дьүөгэлэрэ ким араһсан, ким иккистээн эргэ баран, ким аҥаардас ийэ аатын ылан, сорохторо син орто ыал сизринэн ой-бото ыал буолан олоһоллор.

Кырдьык, Мичийэлээх Данил холобурдарынан көрдөххө, баар эбит бу олоххо дьин-чахчы ырыаҕа ылланар, хоһоонго хоһуллар, номоххо киірэр, сыыска-буорга тэпсиппизбэтэх ыраас, сырдык таптал. Ону эн, тус бэйэн иитизхтээн, эрэнэн, итэҕэйэн олоһооххона, хайаан да булуон. Тапталга дьүһүнүн, баайын-дуолун, үлэн, сааһын улахан оруолу оонньообот. Эн өйүн-санаан ыраас, майгын-сигилин үтө уонна саамай сүрүнэ, ып-ыраас маннайгы хаар курдук чизскин, суобаскын соботоох аналгар бэлэхтээбит, хас күн аайы таптыыр киһигин хараһын харатын курдук харыстыыр буоллаххына, хайаан да бу үйэлээх дьолго тиксиэн.

Таптал таабырынын таайыттар, кини дириҥ далайыгар умсаахтаабыттар, айылҕа алыптаах дьиктитин арыһар ураты күүстээхтэр. Кини ухханыгар уйдарыттар сымара таастыы эрэнэр, итэҕэйэр бигэ тирэхтээхтэр. Олохторун тухары кустук сэттэ өнүгүс дьиримнэтэр ил-эйэ, дьол-соргу уйалаахтар. Бу Орто дойдуга олох баарын тухары сириздйиэр, чэлгийэр мунутуур күүстээхтэр.

Наталия РЯЗАНСКАЯ.

Сыһыарыһыны бэлэмнээтэ Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Успуорт

Сага сагаланын

Амма ооньюуларыгар бэлэмнэни күргүөмнээхтик ыытыллар

Мурал уруһуйу күүтэбит

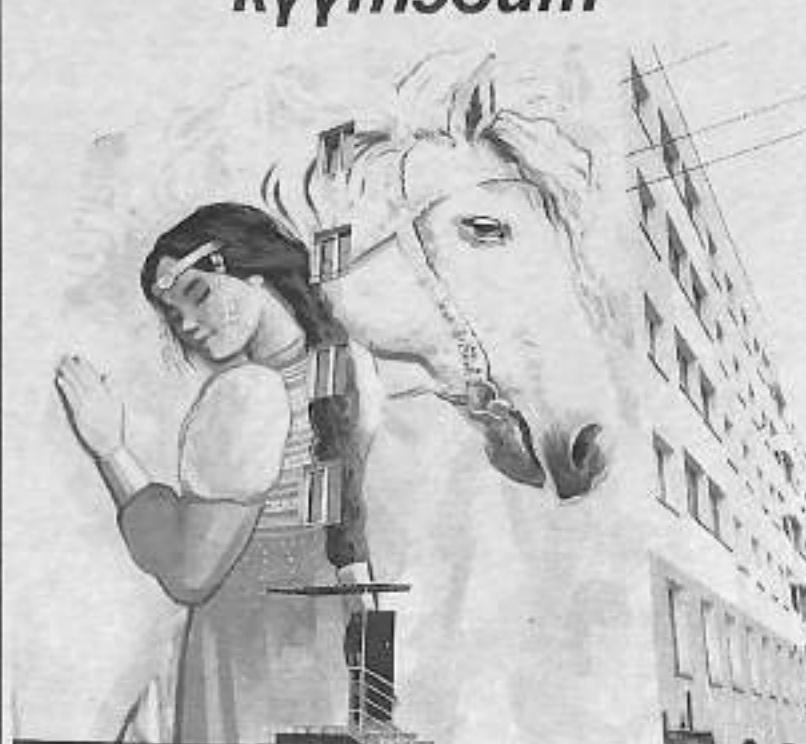
кэпсээтэ. Ол түмүгэр Ыспарсымыаннар уонна тириэньэрдэр бииргэ түһэр миэстэлэрэ толорула суобунан, атын уһаайбаны булан, онно түһэрэргэ сүбэлэстилэр.

Дьолун ситиһиинэн Ыспарсымыаннар кэтэр пуормалара толору оноһулган кэлбитэ, хомуурдар сөптөөхтүк ыытылла тураллара буолар. Буокса көрүнэр бүтэһик кириилэр ыытыллыахтара.

Тыын болпуруостарынан барыы-кэли өттүгэр толору тизкинникэнэн хааччыллыы, Чурапчы-Сулбааччы хайысхаа суол оноһуута буоллулар. Халлааны кэтээн көрөөччүлэр биллэрбиттэригэр, кэлэр надиэлэни быһа ардах түһэр Ыспарсымыаннар сытар ороннорун Аммага илдьи, Ыспарсымыаннар кэлиилэригэр стимулирование болпуруостарын быһаарыы, күрэхтэһиилэр араас сирдэринэн ыытылалларынэн сибээстээн, ас-үөл болпуруоһун сорукара көрүлүннүлэр.

Ыспарсымыаннар от ыйын 2 күнүгэр Маҕаайы алааһыгар кириэн, алгыс ыыахтара, ол күннэ от ыйын 3 күнүгэр сарсыарда 9 чааска хомуллан, Амма улууһугар айанныахтара.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

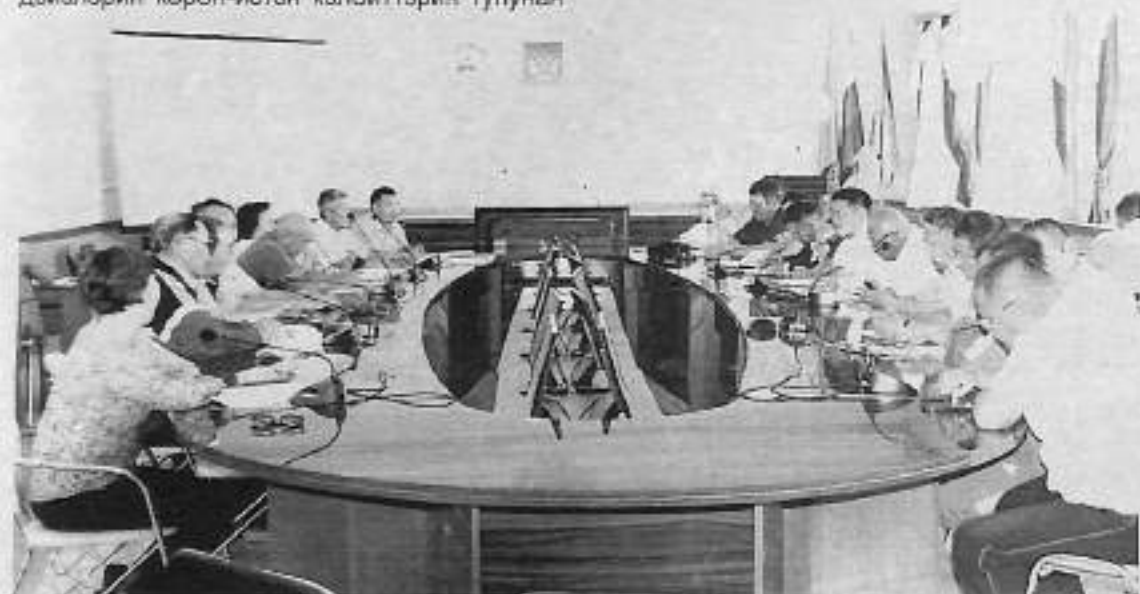

Былырынныттан саҕалаан, улуустаабы архитектура салаатын кытары Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтата, нэһилиэк тутуутун отдела сөбүлэни түһэрсэн, Чурапчы нэһилиэгин киинигэр Октябрьскай уулусса 23 нүмэрдээх биэс этээстээх дьиэ собуруу өттүнээҕи эркинигар мурал (истиэнэҕэ уруһуй) түһэриитин туһунан суолталаах кэпсэти барбыта. Бу кэпсэтигэ сөл түбэһиннэрэн, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн ыытыллар "Аныгы култуура" бэстибээл тэрээһинигэр, Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтата, компетенция киинэ уонна успонсардар үбүлээһиннэринэн уруһуйданыа.

Ити бырайыак опоххо кириэн, ыам ыйын 29 күнүттэн ыам ыйын 31 күнүгэр дизер социальнай ситим нөҕүө "Выбери свой мурал" дизер норуот куопастааһына ыытылынна. Уруһуй эскиистэрин биһиги биир дойдутаахпыт, худуоһунньук-дизайнер Кыыдаана Игнатьева онорон бэлэмнээтэ уонна бэйэтэ кэлэн уруһуйдуура күүтүлэр.

Уопсайа 4 уруһуй талыыга түрбүтүттан, "Саха кыһыын уобараһа" нэһилиэнньэ үгүс куопаһын ылан, өссө үчүгэйдик чочуйуллан, тупсарыллан, биэс мэндизмэннээх дьизини, ону тэнэ Чурапчы киинигэр кирии көстүүтүн тупсарыаҕа. Мурал уопсай куопаһын аабыыга, ааҕар хамыһыһа бэрэссэдээтэлинэн Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев бэйэтэ үлэлээтэ.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Саҕаабын этэбин

Таблицалаах бэс

Үнүрүүн Дьокуускайга сарсыарда 6 чаастан сынньалан пааркатыгар уонна «Туймаада» стадионна сылдьан, олус элбэх, үксэ саха дьонно, сүүрүүнэн, хаалыктаах хаамыһынан дьарыктаналларын, араас эрчиллиилэри онороллорун көрөн, астыммытым туһунан суруйбутум.

Ол сылдьан, паарка арҕаа кытытыгар кыра собуу сирин тэһэ баһаара сизбитин көрбүтүм. Көр, онно хаппыт бэстэри ылан баран, үнүгэс бэстэри олордубуттар этэ. Уратыларыа дизер хас биирдии бэс аттыгар ол маһы олоппут киһи аата суруллубут кыра таблицалара бааллара. Олор бары олус кичэллээхтик олордубуттар уонна үчүгэй баҕайытык үүнэн тураллар. Биллэн турар, ол аата суруллубут дьон олус кыһаллан олордор буоллахтара. Ол күннэ көрөллөрө-кыһаллара буолуо. Хатан хаалпыһына ааттара барар, суобастарыгар оонньуур буоллаҕа. Биир кыра бэс хаппытын сагалыы олоппуттар быһыылаах этэ.

Олору көрөн баран, бэйэбит Чурапчыбытын санаан кэлбитим. Сэбиэскэй кэм саҕаттан куруутун хас эрэ маһы олордуохтаах былааны толоро сатаан, наар субуотунньугунан олордор үүнээйилэрбит саатар 5 бырыһыана үүммүтэ эбитэ буоллар, букатын нэһилиэкпит сайын күп-күөх саат курдук буолуо этэ. Холубур, Кыайыыбыт скверигэр төһөлөөх мас, талах олордубутта буолуой? Хомойуох иһин, үүммүттэрэ көстүбэт.

Онуоха мин Кыайыы 65 сылыгар этэ дуу, сэриигэ өлбүттэргэ оҕолоро, сизиннэрэ аллея курдук мас олордоллоро буоллар дизер суруйбутум. Оччотугар мин 1941с. Москва анныгар өлбүт аҕам бэттиэмэлээх алааһыттан титирик киллэрэн олордуом, хаттабына иккистээн олордуом, көрүөм-истиэм этэ диэбитим. Аттыгар таблицаны туруоруом этэ. Ону аксакалбыт Иван Михайлович Павлов олус сөбүлээбит этэ.

Итинтэн сизтэрэн, мизэхэ манньык этии баар.

Ити сквердэргэ, полисадниктарга сирэй эппиэттээх тэрилтэлэри, дьону анаан уонна олор ааттарын кыра таблица онорон ыйыахха дизер этэбин.

Оччотугар эппиэтинэс, кыһаллыы улаатыа этэ. Маны таһынан дьон олорбот ыраас сирдэрин, суоллар кытыыларын ыраастыырга бастайааннай сыһыарыллыбыт тэрилтэлэри аныахха.

Туохха барытыгар хаһаайын, сирэй эппиэттээх киһи, тэрилтэ баар буолуохтаах.

Уйбаан ПОНОМАРЕВ.

Изменения, внесенные в закон о применении ККТ

Президент России Владимир Путин подписал Федеральный закон «О внесении изменений в Федеральный закон «О применении контрольно-кассовой техники при осуществлении расчетов в Российской Федерации».

В соответствии с документом ТСЖ, СНТ, жилищные кооперативы могут не применять ККТ, если услуги этих организаций, а также коммунальные услуги были оплачены в безналичной форме.

От использования онлайн-касс также освобождаются образовательные организации, учреждения культуры, медицинские организации и физкультурно-спортивные организации, если все платежи безналичные.

В сфере транспорта при продаже проездных билетов водителями и кондукторами предлагается на билете печатать уникальную осылку или код, по которому клиент на следующий день сможет получить свой чек.

Разрешается использовать «облачные» кассы в сфере курьерской доставки и другой мобильной торговли, транспорта и других услуг, оказываемых вне торговых точек (услуги на дому: маникюр, стрижка от салона). В таких случаях пользователи ККТ вместо выдачи кассового чека вправе ограничиться демонстрацией QR-кода на любом компьютерном устройстве (планшет, телефон и т.д.).

Кроме того, межрайонная ИФНС России №4 по РС (Я) уведомляет пользователей ККТ о необходимости представления данных фискального накопителя в случае истечения срока действия ключа фискального признака в фискальном накопителе, в противном случае в соответствии с пунктом 16 статьи 4.2 Федерального закона от 22.05.2003 №54-ФЗ «О применении контрольно-кассовой техники при осуществлении расчетов в Российской Федерации»

ККТ будет снята с регистрационного учета налоговым органом в одностороннем порядке без заявления пользователя.

Ответственность за нарушение законодательства Российской Федерации о применении контрольно-кассовой техники

Нарушения ст. 14.5 КоАП РФ	ИП и Должностные лица	Юридические лица
За неприменение контрольно-кассовой техники в установленном порядке	От 25% до 50% суммы расчета. Не менее 10 000 рублей.	От 75% до одного размера суммы расчета. Не менее 30 000 рублей.
За систематическое нарушение закона	Дисквалификация на срок от 1 года до 2 лет	Административная приостановка деятельности на срок до 90 суток
За применение контрольно-кассовой техники не соответствующей требованиям законодательства	Предупреждение или наложение административного штрафа в размере от 1500 до 3 000 рублей	Предупреждение или наложение административного штрафа в размере от 5 000 до 10 000 рублей
За непредставление информации и документов по запросам налоговых органов или нарушение сроков	Предупреждение или наложение административного штрафа в размере от 1500 до 3 000 рублей	Предупреждение или наложение административного штрафа

За непредставление клиенту бумажного или электронного чека по его требованию

Предупреждение или наложение административного штрафа в размере 2 000 рублей

Предупреждение или наложение административного штрафа в размере 10 000 рублей

Как не испортить отпуск из-за долгов по налогам

В преддверии отпускного сезона налоговая служба рекомендует заранее убедиться в отсутствии долгов по налогам. Непогашенная задолженность является основанием для обращения за ее взысканием в службу судебных приставов, которые имеют право ограничить выезд должника за пределы России.

Получить актуальную информацию о задолженности, а также оплатить налоги можно в «Личном кабинете налогоплательщика для физических лиц». Для этого достаточно ввести реквизиты банковской карты или воспользоваться онлайн-сервисом одного из банков-партнеров ФНС России.

Оплатить налоги можно также с помощью сервиса «Заплати налоги» на сайте ФНС России или в банке, в отделении почты.

Для решения вопросов, связанных с задолженностью, можно обратиться в любую налоговую инспекцию, направить заявление через Личный кабинет или с помощью сервиса «Обратиться в ФНС России».

Межрайонная инспекция Федеральной налоговой службы № 4 по Республике Саха (Якутия).

Цифровой тэлэбиидэнньэбэ көһүүгэ социальной көмө

Бу дьыл ыам ыйын 23 күнүгэр тахсыбыт 114 №-дээх Саха Өрөспүүбүлүкэтин Бырабыыталыстыбатын уурааһар олобуран, Саха сирэ бүтүннүүтэ бэс ыйын 3 күнүттэн тэлэбиидэнньэ аналоговай биэрииттэн цифровойга көстүлэр.

Уураахха цифровой тэлэбиидэнньээн биэриин хаппат нэһиликтэрин чуолкай ыйдылар. Биһиги улууска 13 нэһилиэккэ цифровой ханааллар суохтар: Арыылаах, Чыаллара, Бахсы-Толосон, Лэбийэ, Болтоно (Харбаала-2), Кында, Кыстык Кугда, Кытаанах, Баһылай Алааһа, Үрэх Күөрэ, Хахыйах, Сылан (Уһун Күөл), Бэрэ, Обуһур (Түөйэ), Улахан Күөл, Мээндийэ, Уорба, Улахан Эбэ, Чахыр-Топорон.

Уураахха олобуран, бу учаастактар тусла категориялаах олохтоохторугар: инбалиит, инбалиит ололоох уонна кыра дохуоттаах ыалга тэлэантеннаны атыылаһарга, абылтарарга уонна туруортарарга социальной компенсация көрүллэр буолла. Компенсация бу сыл ахсынньы 1 күнүгэр диэри оноһуллуоҕа. Биир аадырыстан хас да ылан сөптөөх киһи баар түгэнигэр биридэстэригэр эрэ көрүллэр. Компенсация кээмэйэ 9000 солкуобайга дылы оноһуллуон сөп. Ол курдук, улууска 3 оператор тэлэантенна топору кэмпилиэгин (антенна, конвектор, ресивер) нэһиликтэригэр туруоруон сөп. Мантан киһи бэйэтигэр сөптөөбүн талан туттуо хтаах:

1. «Орион Экспресс» - 3990 солк., уопсайа 40 ханааллаах, ол иһигэр саха ханааллара: «Саха» НКХ, Якутия-24, Мамонтенок;
2. «НТВ+» - 4500 солк., уопсайа 21, «Саха» НКХ;
3. «МТС» - 3990 солк., уопсайа 20, саха ханаала көстүбэт.

Социальной харалтаба компенсация оноһулларыгар манньк докумуоннар ирдэнэллэр:

1. Сайабылыанньа (анал көрүннэ);
2. Пааспар (куоппуйата);
3. Дьиз кэргэн ыспыраалката;
4. Сокуоннай бэрэстэбиитал пааспарын куоппуйата (сокуоннай бэрэстэбиитал докумуону түһэрэр түгэнигэр);
5. Нотариуһунан туоһуламьыт дэбизиннэс куоппуйата (сокуоннай бэрэстэбиитал докумуону түһэрэр түгэнигэр);
6. Оҕо төрөөбүтүн (миллибидин) туһунан сибидиэтэлистибэ (инбалиит ололоох ыал докумуону түһэрэр түгэнигэр);
7. Аат, араспаанньа, абатын аата упарыйбытын туһунан, ыал буолбут уонна арахсыбыт туһунан сибидиэтэлистибэ куоппуйалара (баар буоллахтарына);
8. Инбалииттарга МСЭК ыспыраалката;
9. Кэнники үс ыйдаах дохуот ыспыраалкалара (хамнас, бизнсийэ, босуобуйа, ЕДВ, ЖКУ, о.д.а.);
10. Табаары ылбыт, абылтарбыт уонна туруортарбыт туһунан квитанциялар;
11. Тус бэйэ счотун реквизита.

Чурапчы улууһун нэһиликтэригэр социальной харалтаба уонна үлэбэ салалтата.

Буруйу онорууга үнсүүлэри ылыы бэрээдэгэ

РФ территориятыгар нэһиликтэннэттэн, тэрилтэлэртэн кириэр быраабы кэһиэгэ, буруйу онорууга үнсүүлэри, сайабылыанньалары ылыы, регистрациялааһын уонна быһаарыы РФ ИДМ 2014 сыл атырдьах ыйын 29 күнүгэр 736 нүөмэрдээх бирикээһигэр олобуран, биир бэрээдэгинэн оноһуллар.

Быраабы кэһииттэн эмсэбэлэммит уонна да атын буруйу онорууга сыһыаннаах үнсүүлэри полиция уорганьгар дьуһурунай чааска түүннэри-күнүстэри 02, 41-552 эбэтэр суотабай төлөпүнүнэн 102 нүөмэргэ зрийиэххитин сөп.

Эппиэттэх дьуһурунай кирибит сайабылыанньаны эбэтэр төлөпүнүнэн үнсүүнү тутта анал сурунаалга, кинигэбэ регистрациялыыр. Бу бирикээскэ олобуран, үнсүһээччи тус бэйэтэ сайабылыанньалаах кэлбит буоллабына, сайабылыанньа регистрацияламьытын кэннэ, дьуһурунай киниэхэ биллэриин (уведомление) топуонун биэриэхтээх. РФ ХПК 144-с ыстатыйатыгар олобуран, дознамелаччы эбэтэр силиэдэбэтэл кирибит үнсүүнү 3 суукка иһинэн быһаарыахтаах. Маныаха матырыйаалы быһаарыы дознамелаччы уоргань эбэтэр силиэстийэлиир уорган салайааччытынан 10 сууккаба диэри уһатыллыан сөп. Кирибит матырыйаалга документальнай бэрэбиэркэ, ревизия оноһуллара наадалаах буоллабына, судебнай-медицинскэй экспертиза оноһулларыгар, эмсэбэлэнээччи эмтэнэн бүтэ илих буоллабына, салгы 30 сууккаба диэри уһатыллыан сөп.

РФ ХПК 145-с ыстатыйатыгар олобуран, ытыллыбыт бэрэбиэркэ түмүгүнэн силиэдэбэтэл, дознамелаччы, силиэстийэлиир уорган салайааччыта холубунай дьыаланы көбүтэр, дьыаланы көбүтэри аккаастыыр эбэтэр түмүк (последственность) матырыйаалы атын уорганга ытар туһунан быһаарыыны ылынар. Эмиэ бу ыстатыйа 2-с чааһыгар олобуран, ылбыт быһаарыытын туһунан үнсүбүт киһиэхэ биллэриэхтээх.

Онтон да атын быраабы кэһиин үнсүүлэригэр сотрудник эмиэ анамьыт болдьох иһинэн буруйдаабы административнай миэрэбэ тардыахтаах эбэтэр иһитиннэриин үнсүү миэрэстэтигэр бигэрэммэтэбинэ, матырыйаал анал номенклатурнай дьыалаба тиһиллэр. Почтанан, нарочнайынан, факсимальной уонна да атын сибээстэринэн кирибит үнсүүлэр, сайабылыанньалар секретиариакка регистрацияланаллар уонна буруй састаабын бэлэһэрэ баар буоллахтарына, дьуһурунай чааска ытыллылар. Буруйу онорбут киһи буруйун бэйэтин баатынан билинэ кэллэбинэ (явка с повинной), кини тылпытан боротукуол топоруллан регистрацияланар.

Буруйу оноруу туһунан үнсүүнү киллэрэр киһи РФ ХПК 306-с ыстатыйанан көрүллэр сымыыа, олоҕо суох үнсүү иһин (заведомо ложный донос о совершении преступления) холубунай эппиэтинэс баарын туһунан сэрэтиллэр, ол туһунан сайабылыанньатыгар суруйар уонна илии баттаан бигэрэгэтэр.

Хайа баҕарар киһи үнсүүнү киллэрэр бырааптаах. Кирибит сайабылыанньаны дьуһурунай чаас сотруднига ытыахтаах уонна регистрациялаахтаах. Бу туолбат түбэлтэтигэр оройуон прокуроругар эбэтэр отдел начаалынньыгар үнсүөххэ сөп.

Чурапчытаабы полиция отделын начаалынньыга, полиция подполковнига **Иннокентий Дмитриевич Свинобоев**. Тел. 41-160, 8 (999) 949-00-80. Аадырыһа: Чурапчы нэһ. Крупская уул. 3 «а»;

Чурапчытаабы полиция отделын начаалынньыгын солбуйааччы, полиция подполковнига **Петр Андреевич Морозов**. Тел. 41-340, 8 (999) 949-06-10. Аадырыһа: Чурапчы нэһ. Крупская уул. 3 «а»;

Вера СКРЯБИНА,
Чурапчытаабы ИДМ штабын начаалынньыга, ис сулуусна майора.

Литэрэтиирэ мүнүүгэ

Анастасия Алексеева 1998 сыллаахха төрөөбүтэ. 2005 сыллаахха Чакыр орто оскуолатыгар үөрэнэ кирибитэ. 2016 сыллаахха оскуола устуруйатыгар бастакынан кыһыл көмүс мэтээлинэн бүтэрбитэ. Ол сыл Дьокуускай куоракка Арктикатаабы судаарыстыбаннай култуура уонна ускуустуба үнүстүүтүгэр "Театральнай" кафедрага ситиһиилээхтик туттарсан кирибитэ. Олонхону бизэ сааһыттан толорор. Саха төрүт култууратын бары көрүннэрин: тойугу, хомуһу, норуот ырыатын, чабырбаабы, дэгэрэн ырыаны олус үчүгэйдик толорор. Кыра сааһыттан тута айан, хоһуйан тойуар дьобурдаах. Билигин үнүстүүт үһүс

Тута айар, хоһуйар дьобурдаах

кууруһун устудьуона. Салайааччытынан, кыра сааһыттан уһуйбут киһинэн Настя төрөппүт ийэтэ Зинаида Николаевна Алексеева буолар. Мантан аллараа кини бэйэтэ айбыт тойуктары аабын.

Сайын тойуга

Дьэ бую, дьэ бую...
Кыыс оҕо кыбыстан,
Кытара кыысыт имнэрдээх,
Уол оҕо улааһуугар кириэн,
Умайа сылдьар харахтаах.
Бу дьон икки
Кырыымла кылын кычыгылатар курдук
Кыра симик кэлсэтиилэрини,
Арыый ноллаан алааспар
Ача күөх от аспыта.
Алтаннаабынан көрөн,
Арыыйа тулсубута кэрэтиэн,
Ороһуу соһус сир ийэбэр
Оһуор - бычик түспүтэ,
Ойуулаабынан туолбута,
Ордуктук олохтооммута астыгыан.
Уол оҕо икки, кыыс оҕо икки
Үөскэбилт дьикти изиһилэриттэн
Тулсан, чэлгийэн, сырдаан кэлэллэрини,
Айылба ийэ барахсан
Самаан сайын тосхойон,
Тыын ыла-ыта тыллан,
Тойук тойуа-тойуа тулсан эрэр.
Уол оҕо тапталын биллэрэн,
Тыллар тыыннаахтыгы тыллары
Кыыс оҕо кулгааҕар
Минньигэстик кутарынын,
Көтөр кынаттаах арааһа
Куоталаспыт курдук
Көй салгын устун
Кутан-этэн бардылар!

Бэс ыйын 19 күнэ, 2014 сыл.

Саха дьахтара иистэнэ олорон тойуар тойуга

Дьэ бую, дьэ бую...
Чэйдэр эрэ эрэттэрим,
Хоһууннаахай көмө дьоннорум,
Ити итин халлаан,
Мындыр өйдөөх норуотун кыһа
Синньигэстэй бэйэлээх,
Баардаах ыалыгар эрэ баар,
Сэдэхтик көстөр,
Тос курдук наада ыйааһыннаах.
Харах далыттан халбарыт да,
Ханна уурбутун хайыската биллибэт,
Тимир тиришлээх инньэм барахсан икки,
Тойуар тойугум тэттимигэр опорсон,
Бөһөөбүрэн мөлтөөн хаалан,
Тонгон-хатан тостубакка,
Сыыһы кыл курдук сал икки,
Этэр тылым эрчимигэр тэлтэрэн,
Дьукаах ыалым
Дьэбдүүлээх Дьөгүөр курдук
Иирсэн-харсан иилистэн муннаабакка,
Тириш таҥаһын тараах изиннэн,
Үлэ таҥаһын үөрэр дьылбалаан,
Алдьаммыт этэрбэһи саҥатыгар түһэрэн,
Эрбин мин сотору эбэрдэлээн көрсүбүм.
Кини махтанан сылаастык,
Ууруур уоһун биллэбим!
Онон чэйдэр эрэ эрэттэр,
Элэһнэтэн иһизбин,
Оһуо-оһуо оһуокай,
Эһиз-эһиз эһизкэй биэххэ.

Олунньу 10 күнэ, 2016 сыл.

Махтанабыт

Тайлгалдаах оробут, бэрэвэлэм, усаайм Кузьмин
Владислав Семенович бу дьыл ыам айын 12
күнүгэр Алтараа Халыма улуунун Андрушино
селинһиньтэр улгайын жомандирсехаҥа сыйлдан,
солчуучу олохтон туораарыгы бу дьыл бас айын 20
күнүгэр 40 хантан туста

Күндү оборуутун сүзүбүт ыарахан күнүзбүтмүз. Күс-көмө, өйбүт буюбүт дьомуутугар. Бөлүгүр-бүлүгүрүн баһылыгар Анна Николаевна Флоренцова ыкса ыгаларбытыгар Олессова Галина Афанасьевна, Фомина Екатерина Гаврильевна, Шестакова Василиса Михайловна, Павлова Светлана Николаевна, дьүгүлүрбүр Артемьева Татьяна Егоровна, Осипова Анна Петровна, аймахтарбытыгар Кузминнара, дьыйлыгар Еремеева Ия Ивановна, домдугун буларыгар сүрүн күс буюбүт «Сахазнерго» кылабынай инженерин солбуулаачытыгар Максимов Арсен Иннокентьевич, «Сахазнерго» ИЗПИ сулуустатын начальнигыгар Дьячковский Валерий Егорович, табаарыстарыгар, добосторлугар, Чуралчы улуутун дьаһалтатын экзистимиз отделын салаалачытыгар Петров Николай Ильич, Носов Николай Гаврильевич, Акимов Егор Егорович, Чуриков Ньуртун Васильевич, Ядрихинский Алексей Афанасьевич, Петухов Гаврил Егорович, Артемьев Гаврил Гаврильевич, Ядрихинский Ньуртун Афанасьевич, Сергеев Альберт Уварович, Макаров Федор Федорович, Николаев Петр Саввич, күтүгүзүр Федоров Дмитрий Александрович, «Сахазнерго»-ба бииргэ үтүлүбүт уолаттарыгар уонна бары өйбүбүт табаарыстарбытыгар, Мындааайы уонна Бас орохтордоолугар махтабытын тизэрбүт.

Баяраггүй энгэрээр ыраас халгааны, үерүүнү,
яарахан күүнэр энгил олохуугар ханан да
бүлбэлтээнэр.

Ийэтэ, абата, убайа, балта уонна кинилэр
дьиз кэргэннэрэ.

Сырдык мөссүн

Дэглөөх оёо сааслын бичигг агаарыг гүнд
дээрбул, истинник санхүүр таагарыслг Кузьмин
Владислав Семенович олус хомсолохуук
билгч хэвхэбтлгтэн туураабыга бу дылг бас йлын
20 хунгэр 40 хонгул туулаа.

Владикпйт Чуратчы нэхилигээр 1979 с. бэс
ийн 25 хүнгээр туурт одолоох Валентина Егоровна,
Семен Васильевич Кузьминнар дайз кэрэнэригээр
үүлс оёонно кун сирин кербуг Ойор-гэбэр оёо саана
ыргада ыгламыит, хопоонно хойлуулт Кыйс
Амаа кэрэ биэрлээр, татгаллаах Мындабааыгтар
гаспыта. Очотобуу кэм оёолоро хонжулаах
дыбсаакка нэдиэлэни быта ыгдларбыт. Элбэхтэ
сонньсон-көрүлээн, араагы билэн-көрөн, бары
бийгээ бодорууан, дьоллоох оёо саастыт үтүжэн
кэмнээр билээг атаарзылпыт.

[illegible]

Орто сүлүмдөгү үрөннөр калемзирбигизгэр Владимир устуордунан дьяныардаахтык дьярыктаиммыта Чалгэжи атлетиказга оқуула, нэлллик оқуусун талгымызгэр элбэхте курактасылга, убаастыгэр тургизынарз Е. К. Абрамов субэтинан, такайгытыгхан олблут бу устуодт жэрингэр улус ситигилэлээзэх.

Олус сыйлыгына, мындар толкундаах булган, доробут сайын аайы ытыллар устуруг орнотторование көрүгүг аскулга сүмүрдүмүт хамаандатын хамаандырынан талытлара. Маны тагынан сайынын үлэ лаабырыгар сыйлган, карпычча үстүргүгүн сабалган, элбэх араас сабалыла үстүмүгүтүннни олоосортуулаах

Был бы так.

Бийиги Владиклыгт чарьлхайг айдөөх буолан, биир да предметтэ ыарырыаппат этэ. Туу эмэ сагаабатах, ыарыраппыт түгэнэрбүлгүтэр кини курук суб-ана буолууччы. Ордук ахсаан уруогун себүтүрү. Сорох ардыгар уу-уулгалбытын Е.А. Смирникову кытта мекүлүр да түгэнэрэ баара. Владик уратыгык суутуруун, толкуйдуурун, садаана аппазитин түгэнник буларын бийиги себүр эрэ этибит. Дьэбурдаах уолу уу-уулгаллар таба көрөн, дыарыктаан, араас предметтар олминиадагарыгар кытынараллар этэ. Курук олминилээтиктик кыттан, көрөн-хатан кэлээрэ.

Оскулага нэгдүгээмэл билигт явж үрдүк үе рээх мэргэжрэгс кемеелэгүт саврбаа суух, 1996 с. Владик оскулагы ситиимлаэкти бүтээж, М.К. Аммосов аатын-ан СГУ математическай салаатыгар экзэимэнэрин үрдүк баала тутгаан, устудуон үрдүк аатын сүмүтэ. Очотоору юм ирдээилгэр сөл тутгаан, инниитин толкуйдаан. Владик 1999 жылгаах инженерэй-техиниическай факультет "Электроснабжение" салаатыгар көһөн, үөрдүн салбаабыта. Эдэр саас үмүлүбэт кэрс кэмизгэ Сэргэлээх 18-с уопсайгыгар асылгытара Владиктыг Дьокуускай куоракка баар үрдүк үөрэх кыпаларын тахыныиыскай факультеттарын икки ардыгар ыыптыллыбт ысхай математика олимпиадатыгар улус миздэтэ тиксэн, баарыбытын үөрдүбүз.

Ихос кууруска үерээн салдан, олобун арылган. Ньураббатан тэрүттэх кэрэ-ээн кыһы Марьянаны көрсөн. Муус устарга устудуон сабайыагын тэрийбүттээ. Кылаастыага, маңайгы сабайыабыт буолан, олус долгуулуах, үөрүлүтэх этэ. Сотору Влада диэн кыыс оҕо кэлэн, барыбытын үөрдүбүтэ. Эдэр ыал орононубут дээн үөрэхтэриптан тохтообомко, ситимилээхтик бүтэрэн, Дьукуускай куоракка олохсуйбуттара. Владик улаһын бастаан “ЦЭС” тэрүттээ электромонтерунан сабаларыта. Кэлин “Якутскэнерго” инженеринан, онтон 2013 с. “Сахазнерго” тэрүттээ ИЗПИ сулууста наачалынныкын сабайааччынан олоһон тийэх өлгөһүгүтэ дэдиэн ситимилээхтик

үлээлзбигэ, Идэтгэр бэрниилээх, динг билгилээх инженер тарилтэтин салалтата, бийгэ үлээлзбит элэлээлээр урдуктук сыналзыйлар, истин-ник ахталлар.

Доорбул кэргэнчэн Марианнаны олус күүсөз таптыра, курулук киини тулунан кизэн тутта кэлжирэ. Саамай күндү дьонно - оролоро Влада, Данил, Дайэана доруубай, ситиһилиэх дьон буолалларгар кыһанара. Илэлээх аба ололорун кыра эрдэктэриттэн дьобурдарын сайыннарар, талааннарын арыйар курулуустарга, секцияларга сырыттынанан, усулусууяны тэрмийбиттерин түмүгэр билигин оролоро бэйэлэрин саастарыгар өрөстүүбүлүкэ. Араассыйа таһымыгар кырата суох ситиһилилүкэ.

Бишги Владиклһыт татталлаах Мындабааилы-
тар олус талапара. Үлэтигэн быыс буллар эрэ,
оролоруун илдэз төрөбүт дьыттыгэр, тэлгэнитигэр
кэлэ туураа. Биигэр улаалпыт доботторуун кытта
сизбэтин ханан да быстаба. Владик кэлэр эрэ
уолаттарын түмэ тардан, айылбаа тахсаллара,
кустан балыктаан, куус-уох эбикэн, сыйныанан,
дотторуун кытта алтыһан бардабына олус
астыра.

Төрөлүүтүргүзө, биригэ төрөөбүттүргүзө ураты истинг сыһыаннааба. Кинигэлэр доруобайдык сыдыалларыгар кыаба баарынан кыһаллара. Биримэтин аттарынан сайын сайы хайгаан да аадытар кэлэн оттоһоро. Ийэлээх аадыта бойдуларын холубурдарынан уолларын үлүстэн толубат, дьонно үгүө сыһыаннаах, кыраттан да үерүмнүэн буолара иллиттэрэ. Владыгы билэр дьон бары кини бу үгүө хаачыстыбаларын сыһаналыбыт.

Күндүтүк салыыр дороруут билигини кытта тэнгэ үерэн-жетен олобуут олобо олус кылгас буолубуттан хомойбуот. Эн бу орто дойдуга олорон аастыт олобуу сыдыкк айдыбут буолан, кэнчээри ыһаахтар кэлсэн буолан үйдэлэргэ хаалыаба. Эн сырдык мессеюмүт бигити үөрэхпитигэр өрүү тыһыннаах буолуоба.

Амма орто оскулатыгар бииргэ үөрэмийт
документуо.

Чурагчын нэгдлийнхэн олохтоо, улустаахын бийдэлтнэс
энгис, РФ сурунальчтарын солугун чөлөөс Наталья
армьетна Зихарова.

Талдасалдах хайлгалтар нөлүткөз буртуулыгын, Наркоти́ктер жана ачуулаганы сууа пона даялыктар катар Бадам уулунаң да, орундалыс да бурунманы, релакцияны кытта уулуң алуулабын. Согору-сегору ышталылардын бичеэттезбиз. Билген хайлтар тыз-еңе саамалы хайлтыа катар орундаларын багыттар кароон, сартамбы. Оңон уулуңум даяуң "Сага атокоо" орундаларын даяу ышталарын

Кристаллы

Сырдык мөссүөнэ биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах

Маарыкчаан
ыччымтара

Кулабаевтай эрдэцтэр - Л.В. ГОРОХОВА
Кулабаевтай эрдэцтэрэй солбуурагчид - Е.
Экземплек, тус хатаарамыстыбатын оргелд
Кулабаевтай эрдэцтэр - С.А. ЖЕНДИНСКИЙ
Талхамы - Л.К. ПОПОВА
Бодотгали - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ

Хангай бичээхэс бэрнүүлэр графига

март 2008.2019 с. офсетна бичээлтүгэнэ,
үргөнэ бээтүүнээсээ тахсар.

Редакция, издательство
Адыр-Адыр: 678670, Чурт-Чурт
п.п., Карп Маркис уул, 26 "а"
телефон: 41-285, факс: 41-358
E-mail: sanaich@adyr-adyr.ru
сайт: sanaich.ru
www.adyr-adyr.ru

Төрийн таваарачигчгар: СР
Премьер-министр Чуваш уулгүйг
“Сага слог” радионий-айраагытай
хэлбэлийг атоотойгоор үргээдэг.
Россия Федераций Роскомнадзор
СР управлениелыг 2012 с. хули тугар
15 күндөг төмөрбайлагчийг түмсэр –
ПМ №УДГ-4-0238.

МАКАРИНСКАЯ
А.М. СЛЕПЦОВ